

http://www.svd.se/kulturnoje/mer/kommentar/artikel_703525.svd
Publicerat: 20 december 2007, 12:02

Svenska Dagbladet (Stockholm) 20.12.2007

Steve Sem-Sandberg

Ditfurth för vidare myten om Meinhof

Som ett jättelikt uppfodringsverk kan man läsa Günter Grass roman "Hundår" från 1963. Här borras, schaktas och sprängs det på alla möjliga ställen i den tyska efterkrigshistorien; och så mycket material blir småningom uppforslat till ytan att det inte räcker med en enda berättare för att ta hand om alltihop. Det krävs, konstaterar huvudpersonen Brauxel, minst tre. Och alla motsäger de varandra.

När "Hundår" kom ut i början på 1960-talet hälsades den som en av de första tyska romanerna som gick till grunden med skulden, tigandet och medlöperiet under nazismen. Grass stod då på avslöjarnas sida. Men när Grass egen självbiografi kom ut häromåret visade det sig att också han haft något att dölja – ett helt år som soldat i nazisternas elittrupper!

Jag påminns om Grass stora gruvprojekt när jag läser Jutta Ditfurths biografi om den tyska RAF-terroristen Ulrike Meinhof ("Ulrike Meinhof – die Biografie", Ullstein Verlag). Vad Ditfurth säger sig gå till botten med är en annan skamfylld epok i den tyska 1900-talshistorien – 60-talets utomparlamentariska opposition och hur den med några få aktörer i spetsen (bland dem Meinhof) övergick i ett väpnat uppror mot hela den tyska rättsstaten.

Länge var tigandet kring den tyska terrorismen lika kompakt som den mur som klöv landet mitt itu. Men efter det att Meinhofs dotter Bettina Röhl för några år sedan bröt sin självpåtaga tystnad har avslöjandena börjat sippra ut. Ditfurth går vidare med några av dem – att Meinhofs far var nazist liksom hennes fostermor, Renate Riemeck, den sistnämnda en av de mest framstående företrädarna för den västtyska freds rörelsen och en tydlig politisk förebild för Meinhof.

Att det varit tyst om dessa fakta är desto märkligare som deras förklaringsvärde är så stort. Den tyska terrorismen går inte att förstå om man inte tar hänsyn till personliga bevekelsegrunder. "Hitler inom er", talade Meinhof om, och det är obestridligt att hon såg den kamp hon förde lika mycket som en ideologisk strid som ett slag om den egna personens frälsning.

Till Ditfurths förtjänster hör att hon visar på kontinuiteten i Meinhofs politiska utveckling från kärn-vapenmotståndets 50-tal till 70-talets terror. Hon avvisar teorier om att det skulle ha legat en personlighetsförändring bakom Meinhofs "avhopp". Detta var Springerpressens åsikt, förfäktad redan medan Meinhof levde, och det är den som lagt grunden till den mytbildning Ditfurth vill göra upp med. Hos Ditfurth blir Meinhof en rättänkare som hamnar fel, inte en förblindad ideolog som menar att ändamålen helgar medlen.

Ditfurth lyfter alltså fram terrorismen som en brutal men ändå logisk konsekvens av ett särskilt tänkesätt och söker därigenom rättfärdiga också många av den rumsrena vänsterns övertramp. Men genom denna legitimering bidrar hon på sätt och vis till att ytterligare förstärka mytbildningen kring terrorismen. Att tänka rätt och handla fel blir enligt Ditfurth trots allt mera ursäktligt än att (som de flesta i Konrad Aden-auers föga avnazifierade Efterkrigstyskland) inte tänka alls.

Meinhof var inget politiskt helgon; hon visste vilket pris hon betalade för sina handlingar. Däremot var hon ett tydligt offer. Redan medan hon levde var de fobier och hatföreställningar som riktades mot henne starkare än de reaktioner själva dåden väckte. Den tyska rättsstatens övergrepp mot terroristerna i Stammheim kan bara förklaras på det viset. En skräckprojektion av världen fick träda i den verkliga världens ställe.

När Ditfurths bok nu lanseras som den slutliga biografien – die Biografie – ser vi hur mytbildningen fortsätter, om än med andra medel. De nya fakta som kommit i ljuset ger bara nytt material till en bearbetningsprocess som för länge sedan blivit sitt eget mål och medel – precis som Günter Grass gruvbrytningsföretag: en industri i sig.

Steve Sem-Sandberg gav 1996 ut "Theres", en roman om Ulrike Meinhof. I nyutgåva från Modernista 2004.

Steve Sem-Sandberg
08-13 59 36
steve.sem-sandberg@svd.se